

**Van:** INBO Nieuwsbrief <nieuwsbrief@inbo.be>  
**Aan:** INBO Nieuwsbrief <nieuwsbrief@inbo.be>  
**Datum:** 04/07/2010 03:03 PM  
**Onderwerp:** INBO Nieuwsbrief

---

Nieuwsbrief van het Instituut  
voor Natuur- en  
Bosonderzoek (INBO)

V.U.: Dr. Jurgen Tack  
Redactie: Koen Van Muylem  
Reacties naar  
[koen.vanmuylem@inbo.be](mailto:koen.vanmuylem@inbo.be)

---

## Inhoud

INBO en het Internationaal  
Jaar van de Biodiversiteit  
Afdeling Biodiversiteit &  
Natuurlijk Milieu  
Afdeling Beheer & Duurzaam  
Gebruik  
Afdeling Advies & informatie

---

## INBO en het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit

De Verenigde Naties hebben  
2010 uitgeroepen tot het  
Internationale Jaar van de  
Biodiversiteit. Dit hangt  
samen met het internationale  
engagement uit 2002 om de  
wereldwijde teloorgang van  
biodiversiteit significant te  
verminderen tegen 2010. In  
Europa scherpten de  
Europese milieuministers  
deze doelstelling zelfs aan tot  
het stoppen van het verlies  
van biodiversiteit tegen  
2010.

Geen van beide doelen zal  
gehaald worden. De  
doelafstand blijft ook in 2010  
bijzonder groot. Een greep  
uit de evoluties zoals bv.  
geschetst in onze  
Natuurrapporten ([nara.be](http://nara.be)),  
door de Europese  
biodiversiteitsindicatoren  
(SEBI2010,  
[www.eea.europa.eu](http://www.eea.europa.eu)) of in  
het Millennium Ecosystem  
Assessment  
([millenniumassessment.org](http://millenniumassessment.org)),  
volstaat om dit te illustreren.  
Eén derde van de Vlaamse  
planten- en diersoorten is  
bedreigd en staat op de Rode  
Lijst. Slechts vier procent van  
de Europees te beschermen  
habitats in Vlaanderen  
bevindt zich in een beoogde  
gunstige ecologische

toestand. De soortenpool van het oude cultuurlandschap wordt almaar kleiner doordat het platteland is geëgaliseerd en ecologisch sterk verarmd. Natuurgebieden komen geïsoleerd te liggen en verarmen eveneens. Zestig procent van de wereldwijd onderzochte ecosysteemdiensten zijn gedegradeerd. De successen die geboekt worden door gerichte beheer- en beschermingsmaatregelen werpen geen dam op tegen de voortschrijdende homogenisering van de soortendiversiteit.

Het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit vormt in de eerste plaats dan ook een hefboom om de inspanningen voor biodiversiteit op te drijven. De uitdagingen worden er immers niet kleiner op. Het veranderend klimaat stelt het aanpassingsvermogen van soorten en ecosystemen dermate op de proef, dat veel ecologische interacties ontregeld geraken. Habitatfragmentatie leidt tot toenemende genetische erosie bij geïsoleerde populaties. Steeds vaker veroorzaken invasieve plant- en diersoorten economische en ecologische schade. Oplossingen om biodiversiteit te laten samensporen met economische groei, met een stijgende vraag naar voedsel, en met welvaart en welzijn voor iedereen, liggen niet voor de hand.

De voorbije twee jaar heeft het INBO zijn activiteiten en structuur grondig hertekend. Het aanleveren van de nodige kennis en producten aan beleid, wetenschap en maatschappij om het biodiversiteitsvraagstuk op te lossen, stond daarbij centraal. Met nieuwe inhoudelijke klemtonen, tien onderzoeksgroepen en drie ondersteunende diensten kan het INBO optimaal inspelen op de kennisnoden van haar klanten en partners.

In deze nieuwsbrief beschrijven de huidige onderzoeksgroepeliders en de drie afdelingshoofden kort

waar hun groep zich mee bezighoudt, met bijzondere aandacht voor de uitdagingen die in het Internationale Jaar van de Biodiversiteit aan de orde zijn.

Een ruimer overzicht van de nieuwe INBO-strategie is te vinden in de recent uitgebrachte 'Strategienota 2009-2015'.

Terug

---

## **Afdeling Biodiversiteit & Natuurlijk Milieu**

De afdeling Biodiversiteit & Natuurlijk Milieu (onder leiding van Maurice Hoffmann) monitort de toestand en trends in de diversiteit van genen, soorten tot en met ecosystemen en onderzoekt de oorzaken van die toestand en trends. Ze doet dit met de bedoeling het beleid instrumenten aan te reiken die het in staat stelt de toestand van en trends in de biodiversiteit te verbeteren. Ze doet dit zowel vanuit de biodiversiteit zelf als vanuit het natuurlijk milieu dat de biodiversiteitspotenties bepaalt.

### Genetische Diversiteit – Joachim Mergeay

De genetische code, misschien beter bekend als DNA, bepaalt alle biologische diversiteit op aarde. De variatie in DNA beïnvloedt het vermogen van populaties en soorten om zich aan te passen in een dynamische wereld. De "Convention on Biological Diversity" (CBD) beschouwt genetische diversiteit als het eerste van de drie niveaus waarop biodiversiteit moet bewaard worden, dit van genen, soorten en ecosystemen. Zonder genetische diversiteit sterven soorten uit en storten ecosystemen in. Onze onderzoeksgroep bestudeert genen om aanbevelingen te maken voor een duurzaam beleid, gericht op een optimale realisatie van de CBD.

### Soortendiversiteit – Luc De Bruyn

Om de toestand van de

soorten (Natura 2000, kaderrichtlijn water, Rode Lijsten, ...) op een wetenschappelijk verantwoorde manier in Vlaanderen op te volgen, ontwikkelen wij nieuwe monitoringsmeetnetten en optimaliseren we bestaande netwerken. Daarnaast coördineert de groep de jaarlijkse dataverzameling voor deze netwerken. Het opvolgen van de toestand en trends is echter niet voldoende. Het is immers belangrijk om op tijd vast te stellen wat er misloopt om op tijd te kunnen ingrijpen. Daarom voeren we ook meer onderzoek uit naar de drijvende krachten die de geobserveerde trends verklaren.

#### Ecosteemdiversiteit – Erika Van den Bergh

In deze onderzoeksgroep evalueren we op basis van monitoringresultaten of vooropgestelde ecologische doelstellingen ook effectief gehaald worden en bieden een beoordelingskader om het beleid ter zake te evalueren. Daarnaast onderzoeken we de invloed van (veranderende) biotische, abiotische, menselijke en ruimtelijke factoren op levensgemeenschappen en systeemdynamische kenmerken om zo de nodige leidraden aan te reiken voor behoud, herstel en ontwikkeling van robuuste ecosystemen. Door ontwikkeling van dynamische modellen trachten we de invloed van ingrepen op de functionele en structurele biodiversiteit van ecosystemen in te schatten. Nu werken we vooral rond mariene en estuariene ecosystemen.

#### Monitoring Biodiversiteitsbeleid – Desiré Paelinckx

Wij monitoren en onderzoeken de biodiversiteit voornamelijk op het biotoopniveau, met aandacht voor zowel terrestrische als aquatische biotopen en speciale focus op de Natura 2000 habitats. We ontwerpen monitoringmeetnetten en

(karteer)methoden voor het opvolgen van hun staat van instandhouding en voor de verplichte rapportages voor Europa. Behalve het ontwerpen van meetnetten, voeren we kartering van biotopen en monitoring ook deels zelf uit. We staan verder in belangrijke mate in voor de wetenschappelijke ondersteuning van het Vlaamse gebiedsgerichte beleid, niet het minst bij de opmaak van instandhoudingsdoelstellingen voor de Speciale beschermingszones. De biologische waarderingskaart (BWK) en de Natura 2000 habitatkaart blijven daarbij een essentiële rol vervullen. Ten behoeve van een hogere efficiëntie bij het karteerwerk, onderzoeken we ook of nieuwe technieken, zoals remote sensing, kunnen geïmplementeerd worden.

#### Milieu & Klimaat – Maarten Hens

Milieudrukken als vermessing, verdroging, verontreiniging en klimaatverandering liggen mee aan de basis van de afname en de homogenisering van de biodiversiteit. Duurzaam behoud van ecosystemen en biodiversiteit vergt veelal een verminderde milieudruk en herstel van het natuurlijk milieu. Onze onderzoeksgroep bestudeert de interactie tussen milieukeurmerken en biodiversiteit in Vlaamse bos-, vallei- en natuurgebieden. Zowel de abiotische vereisten van soorten en gemeenschappen, het effect van milieuverstoringen als het ontwerpen van herstel- en saneringsmaatregelen komen daarbij aan bod. Tijdens het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit ontplooiën we nieuwe activiteiten rond klimaatverandering en de veerkracht van ecosystemen.

Terug

---

**Afdeling Beheer &  
Duurzaam Gebruik**

Deze afdeling (onder leiding van Janine van Vessem) onderzoekt populaties, soorten en ecosystemen onder invloed van verschillende beheermaatregelen. Dit gebeurt enerzijds in functie van het behoud, herstel of ontwikkeling van biodiversiteit en anderzijds in functie van het duurzaam gebruik en beheer van natuur en bos door belanghebbenden. Hierbij worden beleidsondersteunende instrumenten ontwikkeld voor een duurzaam gebruik, beheer, herstel en ontwikkeling van natuur en bos. Er komt ook nieuw onderzoek dat zich zal richten op de relaties tussen biodiversiteit en maatschappij ter ondersteuning van het beleid.

#### Aquatisch beheer – Johan Coeck

De onderzoeksgroep aquatisch beheer doet onderzoek naar verschillende facetten van het beheer van stilstaand en stromend water. De focus ligt hierbij op herstellen van de habitat en van de longitudinale en laterale connectiviteit in beken en rivieren in functie van behoud en herstel van waterfauna en -flora. Typische onderzoeksaspecten betreffen o.a. de aanleg van natuurvriendelijke oevers, rivierherstel en de aanleg van visdoorgangen. Daarnaast wordt ook onderzoek uitgevoerd naar het herstel en de herintroductie van zeldzame, bedreigde en verdwenen vissoorten. We zetten kweekprogramma's op en via habitatmodellering gaan we de slaagkansen voor herintroductie na. We volgen de herstelprogramma's op en evalueren ze.

#### Ecosysteembeheer – Geert De Blust

De Onderzoeksgroep ecosysteembeheer concentreert zich op de verschillende aspecten van geïntegreerd natuur- en bosbeheer. Bijvoorbeeld, wat leren ons onbeheerde bossen

en hoe kunnen natuurlijke processen zoals windwerking, erosie en sedimentatie en herbivorie, in combinatie met gerichte traditionele beheertechnieken, de biodiversiteit in natuurgebieden versterken? Welk beheer kan ervoor zorgen dat ecosystemen in bossen en in multifunctioneel landelijk gebied functioneren? Welke nieuwe vormen van bosexploitatie zijn veelbelovend onder veranderende klimaatomstandigheden en ook gunstig voor de biodiversiteit? En hoe kan een gericht beheer in landbouwgebieden bijdragen tot het behoud van de biodiversiteit?

#### Faunabeheer – Jim Casaer

Faunabeheer in relatie tot mens en biodiversiteit staat centraal in deze onderzoeksgroep. Schadebeheer vormt een eerste belangrijke topic. We zoeken, onder andere, naar beheerinstrumenten en -strategieën die toelaten de negatieve impact van inheemse én uitheemse soorten te verminderen. Een tweede belangrijke topic vormt het duurzaam gebruik van inheemse populaties: wat zijn de potenties en randvoorwaarden voor het duurzaam gebruik van deze populaties? Ook de mogelijke rol van het duurzaam gebruik in het kader van het behoud van biodiversiteit wordt onderzocht. Met de opgebouwde kennis wil de onderzoeksgroep diensten, producten en technische kennis aanleveren aan doelgroepen en overheidsinstanties die actief zijn rond faunabeheer.

#### Genenbronnen Bosbouw – Boudewijn Michiels

Het onderzoek richt zich op inventarisatie, karakterisering en behoud van de genetische rijkdom van autochtone bomen en struiken. Daarnaast bouwen we voor economisch waardevolle boomsoorten selectie- en veredelingsprogramma's uit. We proberen te anticiperen op wijzigende

omstandigheden op allerlei vlakken: de klimaatwijziging, wisselende vragen vanuit de maatschappij, enzovoort. Zo is er sinds kort niet alleen vraag naar kwaliteitshout maar ook interesse naar mogelijkheden van korteomloophout. We adviseren rond het beheer en gebruik van autochtone bomen en struiken, en stellen bosbouwkundig teeltmateriaal ter beschikking.

#### Ecosysteemdiensten – Francis Turkelboom

De natuur levert noodzakelijke en vaak gratis “ecosysteemdiensten” aan de maatschappij. Van hieruit brengen we de positieve bijdrage van natuur en biodiversiteit in de Vlaamse maatschappij beter in kaart, om zo het beleid te ondersteunen. De focus gaat vooral uit naar de maatschappelijke meerwaarde van natuurgebieden, en het vinden van win-win situaties in landbouw- en in peri-urbane gebieden. Om alternatieve mogelijkheden en/of instrumenten te identificeren, zal niet enkel het aanbod maar ook de vraag naar ecosysteemdiensten beter geanalyseerd worden. Deze nieuwe inzichten kunnen op termijn leiden naar meer investeringen in “nuttige” ecosystemen, wat kan resulteren in nieuwe kansen voor biodiversiteit.

Terug

---

#### **Afdeling Advies & informatie**

De afdeling Advies & Informatie (onder leiding van Dick van Straaten) ondersteunt de organisatie op wetenschappelijk vlak. Deze ondersteuning situeert zich zowel bij de concipiëring en de kwalitatieve uitvoering van wetenschappelijke onderzoeksprojecten, het bewaren van data en omzetting ervan naar informatie en kennis, als de

ontsluiting via adviezen,  
rapporten en een portaal. De  
volgende groepen staan  
hiervoor in:

Wetenschapsondersteuning –  
Paul Quataert

Biodiversiteit is zo'n breed  
begrip, dat we slechts  
bepaalde aspecten kunnen  
opvolgen. Ook is het  
onhaalbaar om overal en  
doorlopend alle relevante  
facetten te meten. Dat is ook  
niet nodig: een steekproef  
volstaat. Voorwaarde is wel  
dat de keuze van de te  
bemonsteren plaatsen en  
tijdstippen statistisch  
verantwoord is. Het team  
biometrie & kwaliteitszorg  
(BMK) begeleidt  
onderzoekers om de toestand  
van de biodiversiteit zo  
kosteneffectief mogelijk op te  
volgen. Het beleid kan zo  
inschatten waar de  
prioriteiten liggen en nagaan  
in hoeverre de  
vooropgestelde streefdoelen  
behaald worden.  
Het team laboratorium  
begeleidt onderzoekers bij  
het nemen en analyseren van  
monsters, zowel  
routinemetingen als  
gespecialiseerd werk. Het  
analyseert zowel water- als  
vaste monsters en voert  
genetische, fytopathologische  
en in vitro analyses uit.

Informatie- & Datacentrum –  
Marc Pollet

Drie teams, nl. INFO  
(documenten, metadata),  
DATA (databanken,  
applicaties, incl. GIS) en  
IT-operaties  
(ICT-infrastructuur) vormen  
samen het Informatie- en  
Datacentrum (IDC) rond  
biodiversiteit en zijn  
toepassingen voor het  
natuurbehoud in Vlaanderen.  
Het IDC zorgt voor de  
professionele en  
kwaliteitsvolle verwerving en  
opslag van data, informatie  
en kennis, aangeleverd door  
een actief netwerk van  
externe en  
INBO-onderzoekers, en de  
ontsluiting ervan naar de  
instelling zelf, het beleid,  
partnerorganisaties en  
andere spelers. Wij  
garanderen ook een  
performante, beveiligde en  
geïntegreerde

ICT-infrastructuur binnen het  
INBO. Einddoel is een portaal  
over biodiversiteit in  
Vlaanderen.

Rapportering & Advisering –  
Johan Peymen

Wij staan in voor de  
coördinatie van rapportering  
en advisering binnen INBO  
met betrekking tot natuur en  
bos in Vlaanderen. Deze  
dienst moet fungeren als een  
doorgeefluik tussen  
wetenschap en beleid. Door  
een team van  
adviescoördinatoren worden  
de inkomende adviesvragen  
vertaald naar uitgaande  
wetenschappelijk  
onderbouwde adviezen. Ook  
de uitwerking (opvolging)  
van beslissinginstrumenten  
voor het natuur- en bosbeleid  
is een taak die door dit team  
wordt opgenomen.  
Daarnaast coördineert een  
team van  
rapporteringcoördinatoren de  
opmaak van de  
natuurrapporten (toestand),  
de bijdragen tot  
internationale rapporteringen  
en de evaluatie van het  
natuur- en bosbeleid  
(evaluatie), met de te  
verwachten ontwikkelingen in  
de toekomst (scenario's).

Terug

Aanmelden of uitschrijven  
kan via mail naar  
[nieuwsbrief@inbo.be](mailto:nieuwsbrief@inbo.be).  
Mits je de bron vermeldt,  
mag je delen uit de INBO  
Nieuwsbrief overnemen in  
andere publicaties. Graag  
een seintje naar  
[koen.vanmuylem@inbo.be](mailto:koen.vanmuylem@inbo.be)  
wanneer je dit doet.  
Je kan de nieuwsbrief als  
pdf (met foto's)  
downloaden op  
[www.inbo.be](http://www.inbo.be).

Druk dit bericht a.u.b. niet onnodig af.  
Please do not print this message unnecessarily.

Dit bericht en eventuele bijlagen geven enkel de visie van de schrijver weer  
en binden het INBO onder geen enkel beding, zolang dit bericht niet bevestigd is  
door een geldig ondertekend document. The views expressed in this message  
and any annex are purely those of the writer and may not be regarded as stating  
an official position of INBO, as long as the message is not confirmed by a duly  
signed document.